

Resultatet af afdelingsbestyrelsernes arbejde på fælleskonferencen 2008

Klima-, energi- og miljøprojekter i Boligforeningen 3B

I weekenden den 7.-9. november 2008 holdt Boligforeningen 3B konference for alle afdelingsbestyrelserne. Temaet var "Klima, energi og miljø".

Baggrunden var, at vi er mere end 1 mio. danskere, der bor i almene boliger. Vi kan for alvor gøre en forskel – og spare på beboernes udgifter – hvis vi sætter klima, energi og miljø på dagsordenen i vores boligafdelinger.

Men hvilke indsatsområder er vigtige? Hvor skal vi lægge fokus? Hvilke mål vil vi gå efter? Og hvordan vil vi nå dem?

Det er store spørgsmål, og derfor kom vi på årets konference bredt rundt om emnet. Vi startede fredag med at debattere med miljøminister Troels Lund Poulsen (V) og Anne Grethe Holmsgaard (SF) om Danmarks indsats på miljøområdet.

Lørdag fortsatte vi med nyt om, hvordan et forandret klima ændrer byen - og hentede inspiration i Københavns visioner som miljømetropol.

På konferencen fik deltagerne også til opgave at komme med forslag til projekter og initiativer som inspiration til boligafdelingen inden for følgende emner:

Vi har nu skrevet de mange spændende forslag sammen, som deltagerne kom med. Desuden har vi sat gode idéer og inspiration ind fra de øvrige indlæg på konferencen.

Erfaringerne fra konferencen viser, at det ikke nødvendigvis koster mange penge at blive mere energi- og miljøbevidst. Idékataloget indeholder fx en del forslag til initiativer, der kan sættes

i gang, uden at det koster de store beløb for afdelingen. Meget handler blot om sund fornuft og ændrede vaner.

Det er klart, at vi på konferencen ikke kom hele vejen rundt om alle emner. Betragt derfor ideerne i kataloget her som inspiration og ikke som fyldestgørende lister.

Kom godt i gang

Start med at indkalde til afdelingsbestyrelsesmøde med temaet "Klima, energi og miljø". Lav så en liste med forslag til projekter. Tag først de overskuelige og lette projekter og de idéer, I selv tror på. Gør det let og vær realistiske.

Tilpas ambitionsniveauet efter afdelingens karakter og beboernes resurser og husk de forslag, der allerede er i jeres vedligeholdelsesplan. Brug jeres lokale ekspertise, nemlig lokalinspektør, varmemester m.fl.

Det mest nærliggende er at tage fat på de akutte problemer i afdelingen, fx affaldssortering, unormalt stort vandforbrug, belysning eller indkøb af hårde hvidevarer. Tænk energi og miljø ind i de aktiviteter, I allerede er - eller skal - i gang med!

Find sammen med jeres lokale medarbejdere de indsatsområder, hvor I får mest for pengene. Prioriter dem og sæt realistiske mål op for fx to projekter. Det kan fx være at reducere afdelingens elforbrug med mindst 5% inden 2010 eller at forbedre sorteringen af afdelingens affald.

Husk at følge op på beslutningerne. Det kan I fx gøre ved at sætte energi og miljø på som fast punkt på afdelingsbestyrelsesmødet, hvor I så evaluerer de hidtidige initiativer og skriver konklusionerne i referatet – og sætter nyt initiativ i gang.

Ved tilbud på renoverings- og vedligeholdelsesopgaver kan I med fordel bede lokalinspektøren stille miljøkrav til løsningen jf. indkøbsvejledningerne, når han indhenter tilbud. Han kan fx bede leverandøren om at give et overslag over forventet energibesparelse og forventet tilbagebetalingstid for investeringen.

Ved større renoveringsopgaver i ejendommen eller på udearealer er det en god ide at gå i dialog med byggeafdelingen om fastsættelse af energi- og miljøkrav til byggeriet.

Til sidst: Det betaler sig at tænke strategisk og langsigtet, så ejendommens værdi bevares, driftsudgifterne minimeres, og beboernes trivsel øges.

Følg forbruget

Agenda 2100 er åbent for alle medlemmer af afdelingsbestyrelserne. Her kan du følge forbruget i din afdeling – og dermed hele tiden have fingeren på pulsen med, hvordan udviklingen i forbruget er. Send en mail til energi@3b.dk, hvis du ikke allerede har fået login og kodeord. Husk at skrive dit navn og telefonnummer på.

Få mere at vide

Idékataloget er suppleret med forslag fra 3B's energi- og miljøgruppe til, hvor afdelingsbestyrelsen, ejendomsfunktionærer og privatpersoner kan søge supplerende information og inspiration inden for de enkelte emner.

EI

Specielt på el-området gælder det gamle ordsprog "Mange bække små gør en stor å". Skal elforbruget i de enkelte husholdninger og boligafdelinger reduceres væsentlig, er der behov for fokus på en lang række initiativer. De enkelte initiativer giver ikke alle lige store besparelser, men set i et større perspektiv er hver enkelt indsats nyttigt.

Vi får en mindre elregning og er med til at reducere udslippet af CO2 til luften.

Mange initiativer handler om tekniske løsninger, der kan hjælpe beboerne til en mere hensigtsmæssig adfærd. Det gælder fx lysstyring og begrænsninger i, hvilke vaskeprogrammer der kan vælges i fællesvaskerier. Efterspørgsel og indkøb af produkter med lavt elforbrug samt adfærd er også væsentlige emner at tage fat på.

I forbindelse med temaet el nåede grupperne at komme med mange gode forslag. Men el-området er meget stort, og listen over emner, det kan være relevant at tage fat på, er derfor væsentlig mere omfattende, se fx boksen "Strøm af ord til inspiration".

Tekniske installationer

- Opsætning af bevægelses- og/eller lydsensor til styring af lys i opgange, lofter, kældre mv.
- Bevægelsessensorer ved miljøstation (skraldehus)
- Bevægelses- og/eller lydsensor, der slukker for lyset, når fællesvaskeri forlades
- Automatisk sluk af unødig belysning fx udendørs
- Vask af alle belysningsarmaturer (specielt udendørs), så lyset udnyttes fuldt ud, gerne én gang årligt fx i forbindelse med udskiftning af pærer
- Vælg energibesparende belysningsarmaturer (Se indkøbsvejledningen på Elsparefondens hjemmeside www.elsparefonden.dk)
- Skift til sparepærer eller andre energibesparende pærer
- Servicegennemgang af cirkulationspumper for korrekt indstilling
- Udskiftning af ældre cirkulationspumper
- Efterse udluftningssystem i.f.m. bl.a. emhætter og vådrum
- Frakobling af forvask i vaskeri
- Koble fællesvaskeriet til varmt vandtilslutningen i stedet for koldt vandtilslutningen.
- Motivere beboerne til at bruge fællesvaskeri frem for individuel vask
- Sørg for gode vaske- og tørrekældre og/eller udearealer til tøjtørring
- Flere tørresnore udendørs evt. overdækket af tag med solfanger
- Gasdrevne tørretumblere
- Alle maskiner skal være energibesparende (Se idéer under indkøb)

Adfærd

- Brug trappen i stedet for elevatoren
- Sluk elektrisk udstyr i boligen, så det ikke bruger standbystrøm

- Få beboerne til at reducere standby-forbruget ved at anvende elspareskinner
- Uddel relevante spareråd fra Elsparefonden på forskellige sprog til beboerne
- "Halvér" vand- og elforbruget ved at indføre betalingsvaskeri i stedet for gratis vaskeri
- Brug et betalingssystem i fællesvaskeriet, hvor det er dyrere at vaske ved høje temperaturer. Fx: 20°C = 6 kr., 30°C = 8 kr., 40°C = 10 kr., 60°C = 15 kr.
- Begræns brugen af tørretumbling – erstat med udendørs tørring
- Reducér vasketemperaturen. Brug evt. de nye koldtvaskepulvere til vask ved lave temperaturer
- Kog ris og kartofler færdige under dynen i sengen
- Sluk for ventilation og køleskab i fælleshuset, når det er tomt

Andet

- 3B skal presse det politiske system til at belønne besparelser via lempelser på skatter og afgifter.

Nyttig info om el

På Elsparefondens hjemmeside www.elsparefonden.dk findes den største samling gode råd og vejledninger til både boligafdelinger og privat personer om elbesparelser. Energiselskaberne giver også gode råd om elbesparelser, se fx www.dongenergy.dk.

Ca. 1. februar 2009 åbner BL's nye energiportal <http://www.energiportalen.bl.dk>. Hjemmesiden er målrettet afdelingsbestyrelser og ejendomsfunktionærer. Den giver gode råd og værktøjer til at komme i gang med elbesparende initiativer, råd om elbesparende indkøb og energirigtig brug af apparater samt spændende elsparehistorier fra forskellige afdelinger.

Gode råd om køb af hårde hvidevarer, herunder køleskabe, fryserer til boligen mv., se www.hvidevarepriser.dk.

Københavns Kommune har tidligere kørt en kampagne omkring fællesvaskerier "Mit skønne vaskeri", se www.miljoe.kk.dk/vaskerikampagne. Der findes fortsat mange gode idéer i kampagnematerialet.

Gode råd om hensigtsmæssig belysning i boligen, se www.boliglys.dk.

Se i øvrigt under afsnittet om generel information for yderligere inspiration.

Strøm af ord til inspiration:

A-pærer, elevator, pumper, IT, printere, lysstofrør, vaskemaskine, tørretumbler, kaffemaskine, emhætter, indkøb med elsparemærke, adfærd, timerstyring, skumringsrelæ, elspareskinner, bevægeføler, krav til leverandører, minimér forbrug ved planlægning af anlæg af p-pladser mv., LED, sparemotor og spareventilator til ventilationsanlæg, kortlægning, inspiration via internet, viden, energirådgiver, sluk lyset kampagne, A++ køleskabe, brugstid, sparepumper, spændingsregulator, er det nødvendigt at bruge udstyret?...

Vand

Udskiftning af eksisterende utidssvarende installationer til mere vandbesparende er et meget væsentlig element i at nedbringe afdelingens og den enkelte beboers vandforbrug. Et andet vigtigt indsatsområde er igangsætning af tiltag, der på forskellig vis kan motivere beboerne til at ændre vandvaner. Dette kom tydeligt frem i drøftelserne om vandbesparelser, hvor der kom mange forslag til aktiviteter, der har med adfærd at gøre.

Tekniske installationer

- Defekte installationer tjekkes løbende via tjekliste af varmemester – i boligerne er tjek frivilligt!
- Installer individuelle vandmålere i de afdelinger, hvor det er teknisk muligt – spar op via henlæggelser (erfaringer viser, at man kan påregne en besparelse på 20-25% i vandforbruget ved at montere individuelle målere)
- Montér spareperlatorer – luftblandere - på alle vandhaner eller skift til "totrins" vandhaner
 - Udskift gamle toiletter med moderne toiletter
 - Udskift gamle brusere med sparebrusere
- Saml regnvand til brug for havevanding

I visse afdelinger er det af tekniske årsager ikke realistisk at installere individuelle vandmålere. Her kan der være behov for at afprøve nye veje for at sikre, at forbruget ikke bliver unødigt stort. En idé kunne måske være at igangsætte en kampagne med fokus på afdelingens samlede vandforbrug, herunder at give beboerne gode råd om besparelser samt synliggøre den opnåede vandbesparelse for beboerne. Afdelingen kunne evt. afsætte et beløb til attraktiv belønning til afdelingens beboere for et godt opnået resultat fx en vandfest.

Nyttig info om vand

Se Københavns Energi's hjemmeside, www.ke.dk for gode råd om vandbesparelser, installationer, tilskudsordning mv. Bemærk at Københavns Energi's vandspare-rådgiver tilbyder gratis besøg i afdelinger i Københavns Kommune.

Øvrige afdelinger: Se kommunens og evt. vandforsynings hjemmeside.

Gode råd om køb af hårde hvidevarer, herunder vask- og opvaskemaskiner, se www.hvidevarepriser.dk

Se i øvrigt under afsnittet "Generel info" for yderligere inspiration.

Adfærd

- Konkurrer blokvis om, hvilken blok der kan spare mest på vandet (kræver omkostning til montering af vandmålere i hver blok)
- Konkurrer med naboafdelingen om, hvem der er bedst til at spare (brug nøgletal som udgangspunkt fx liter vand/beboer/døgn)
- Gør det teknisk muligt for beboerne at følge eget forbrug. Offentliggør fx forbruget på intranet
- Spar på badet. Brug etagevask og kortere badetider
- Undgå tandbørstning under rindende vand
- Særlig indsats over for teenagere
- Beboerne vander have på fællesregningen. Indkald til beboermøder. Restriktioner mod vanding med vandslange indføres i husordenen
- Vejledning til beboerne om kun at købe vand- og elbesparende opvaske- og vaskemaskiner
- Vask mest muligt tøj i fællesvaskeriet i stedet for i ældre individuelle vaskemaskiner
- Uddeling af informationsmateriale til beboerne – helst på flere sprog

Københavns Energi, se www.ke.dk, har udarbejdet vandsparepjece på 10 forskellige sprog, som kan downloades gratis og uddeles i alle afdelinger, uanset om de ligger i Københavns Kommune.

Workshopansvarlig - Vand - Charlotte Storm

Varme

Når det gælder reduktion af varmekonsumet, er der flere relevante indsatsområder. Det afgørende for en ejendoms varmekonsum er, hvor godt bygningen er isoleret. Jo bedre isolering, jo mindre varmekonsum. Det er derfor væsentligt at drøfte mulighederne for at skaffe finansiering til relevant efterisolering, fx når en ejendom alligevel står for at skulle renoveres. Det er samtidig vigtigt at have fokus på ventilationen i bygningen, så der ikke opstår indeklimaproblemer.

Omhyggelig styring, vedligeholdelse og eftersyn af varmecentral samt øvrige tekniske installationer er tilsvarende vigtige elementer, der skal sikre, at energien udnyttes optimalt.

Den enkelte beboer kan samtidig gøre sit til, at varmeregningen ikke bliver for stor. Den individuelle betaling for varmen er i sig selv en motivationsfaktor, men derudover blev stillet forslag om vigtige informationstiltag med gode råd om hensigtsmæssig adfærd.

Tekniske installationer

- Eftersyn af og evt. udskiftning af kedelanlæg
- Eftersyn af, at der ikke er stort vandspild på det varme vand
- Udskiftning af cirkulationspumper
- Udskiftning af stigestrange
- Optimal udnyttelse og brug af CTS-anlægget
- Udeføler til styring af varme
- Nyt/renovering af ventilationssystem
- Urstyring på ventilationssystem
- Isolering af varmerør og slanger
- Termostater på alle radiatorer. Løbende kontrol af at disse virker
- Varmegenvinding
- Regelmæssige eftersyn af varmecentralerne af ekstern part
- Installer individuelle varmemålere med elektronisk aflæsning

Bygningens klimaskærm

- Efterisolering af gavl, loft og kælder
- Facaderenovering
- Indvendig eller udvendig isolering af facader
 - Nye lukkede altaner
 - Hulmursisolering
 - Lavenergivinduer og døre
 - Tætningslister
- Støjdæmpning af vinduer
- Isolering af opgange
- Termografering af ejendommen med henblik på kortlægning af kuldebroer

Adfærd

- Gode råd udsendes hvert år til alle beboere, når vinteren nærmer sig, fx ingen møbler og lange gardiner foran radiatoren og husk at lufte ud. Rådene udsendes på alle relevante sprog

- Sparekampagne – fortæl, gentag – sæt præmie for laveste forbrug evt. lodtrækning.
- Information til beboerne om opvarmningsform
- Beboeroplysning om, hvordan man undgår skimmelsvamp

Andet

- Installation af jordvarme
- Driftsafdelingen skal have alle informationer om de tekniske installationer, alder mv. (disse data indsamles i forbindelse med bygningseftersyn)
- Videregive positive erfaringer til andre sammenlignelige afdelinger

Nyttig info om varme

Energiselskaberne giver mange gode råd om varmebesparelser, se fx

www.ke.dk - Københavns Energi

www.dongenergy.dk - Dong Energy

www.eon.dk - EON Danmark

www.hng.dk - HNG

Under afsnittet "Generel info" findes yderligere inspiration fx om bygningens klimaskærm, skimmelsvamp og varmebesparende aktiviteter i øvrigt.

Workshopansvarlig - Varme - Søren Dyck Madsen

Affald

Det bliver hurtigt synligt, hvis en afdelings affald ikke bliver sorteret ordentligt. Affaldscontainerne er overfyldte, eller der bliver smidt affald på steder, hvor det ikke er tilsigtet. Ejendomsfunktionærerne bruger derfor en stor del af deres arbejdstid på at håndtere affald - indimellem under arbejdsmiljømæssige problematiske omstændigheder.

Selve indretningen og placeringen af affaldsstationerne (opsamlingsstederne) har stor betydning for beboernes motivation til at sortere og aflevere affaldet. Derfor pegede mange på forbedring af disse forhold.

Initiativer, der kan påvirke holdninger og vaner samt give et øget vidensniveau, var desuden vigtige emner, der foreslås taget op i afdelingerne. Formålet er naturligvis at sikre en fornuftig affaldssortering, herunder minimering af omkostningerne ved håndtering af affaldet samt bidrage til at resurserne i affaldet udnyttes bedst muligt.

Tekniske installationer

- Skilte på/ved alle containere med billede og tekst, der beskriver, hvad der må komme i containerne (afdelinger i Københavns Kommune kan gratis bestille skilte på www.miljoe.kk.dk/affald/vice)
- Velorganiserede og ordentlige affaldsstationer resulterer i en bedre affaldssortering
- Flere affaldsstationer
- Affaldsstationer tættere på beboerne
- Etabler en aflåst byttecentral, hvor kun beboerne har adgang

- Tilstrækkelig containerkapacitet og fornuftig tømningsskema, så containere ikke bliver overfyldte
- Lukning af alle affaldsskakte og opprioritering af kildesortering (kræver dispensation)
- Affaldshåndtering væk fra kældrene
- Hjælpebidrag til at undgå tunge løft

Adfærd

- Holdningsændring hos beboerne
- Informationsmøde for nyttilflyttere
- Særlige møder med udvalgte beboere fx opdelt efter sproggrupper
- Affalds tv/video
- Skraldekursus
- Information om huslejekonsekvens ved dårlig sortering
- Information direkte fra gårdmændene til beboerne (Afdelinger i Københavns Kommune kan gratis bestille en affaldsguide på www.miljoe.kk.dk/affald/vice. I guiden beskrives, hvor i afdelingen forskellige affaldsfraktioner kan leveres)
- Information til beboerne om, hvad der sker med deres affald, når det er fjernet fra ejendommen
- Informationsmateriale oversættes til relevante etniske sprog evt. ledsaget af billeder/piktogrammer
- Tilbud om afhentning af storskrald ved døren hos ældre og gangbesværede
- Konkurrence fx blandt lidt større børn om, hvor gode de er til at sortere affald.

Andet

- Holdningsændring hos ejendomsfunktionærer
- Undervisning af ejendomsfunktionærer
- Frasalg af genbrugsgenstande = indtægt for afdelingen fx ved afhentning af genbrugelige effekter fra samarbejdspartnere
- Kampagne fra kommunes side for at skabe troværdighed i forhold til den beskrevne affaldsstrategi
- Udlevering af plastikposer – helst de lange

Deltagerne på fælleskonferencen var også på tur til Västre Hamnen i Malmø, som er et eksempel på et byområde, hvor man fra starten af satsede på at udvikle et byområde med minimal miljøbelastning. Det er ved byggeriet tilstræbt, at alle boliger kun bruger halvdelen af det energiforbrug, som anvendes i normale boliger. Bydelen har et meget afvekslende udtryk pga. en moderne og meget blandet arkitektur.

Nyttig info om affald

På www.affaldetsvej.dk kan ses 10 små film, der viser, hvordan forskellige typer af affald behandles, efter at renovationsarbejderne har hentet det. Er affaldet ordentligt sorteret, kan det bruges til nye materialer eller andre nyttige formål. Linket "Sortering i din by" er en hurtig genvej til de gældende regler for indsamling, sortering og bortskaffelse af affald i de enkelte kommuner.

Der findes desuden megen nyttig information og inspiration på affaldsselskabernes hjemmeside:

www.vestfor.dk

Vestforbrænding

www.amfor.dk

Amagerforbrænding

www.nordf.dk

Nordforbrænding

Workshopansvarlig - Affald - Iben Langgaard

Indkøb, rengøring og kemikalier

Det behøver hverken være dyrt eller besværligt at købe grønt ind. Ofte er der en gevinst ved ikke blot at fokusere på et produkts indkøbspris, men også på varens egenskaber i øvrigt.

Når det fx gælder el-forbrugende produkter, kan det ofte betale sig at købe et lidt dyrere produkt, hvis man efterfølgende kan sikre sig en lavere el-regning. Produkter med en længere holdbarhed skal ikke tilses så tit og kan være med til at frigøre arbejdsressurser. Det gælder fx sparepærer. Ved valg af produkter, der let kan repareres, spares penge til nyindkøb, og vi undgår samtidig at fråse med råstofferne.

Valg af mere miljøvenlige rengøringsmidler og kemikalier har betydning for den generelle belastning af vores miljø fx forurening af grundvand, søer og åer samt atmosfæren. Valget kan samtidig have store konsekvenser for arbejdsmiljøet for de mennesker, der arbejder med produkterne. Mange miljøvenlige produkter fx svane- eller blomstmærkede findes i øvrigt til samme pris som mere miljøbelastende.

Fællesindkøb for hele afdelingen

- Fælles indkøbspolitik for 3B
- Fælles licitation på vedligehold af fx grønne arealer
- Fælles indkøb for flere afdelinger, fx brug af rammeaftaler – spar penge på storkøb
- Køb af lavt forbrugende energiprodukter fx el-pærer, el-apparater osv.
- Grønne miljøindkøb: Fælles prislister – synliggørelse af priser evt. ved skemaregistring
- Grøn indkøbspolitik for afdelingen
- Fælles vidensdatabase hos drift: Indkøb, opbevaring og anskaffelse
- Orientering fra drift om vigtigheden af "grønne indkøb" for at beskytte miljøet
- Mere uddannelse/information om emnet til 3B's medarbejdere og boligafdelinger
- Synliggør, at miljørigtige indkøb ikke behøver være dyrere.

• I de situationer, hvor det umiddelbart er dyrere at købe miljørigtigt, så husk helhedsbetragtningen – de langsigtede perspektiver, fx besparelse på driftsbudget, færre klimaskader på bygning osv.

Individuelle indkøb

- Inspiration til beboerne om, hvordan de bedst kan tænke miljøet ind i deres indkøb
- Gå efter computere mærket med elsparemærket og gå efter bærbare PC'ere i stedet for stationære

Rengøring og kemikalier

- Sikker opbevaring af sundhedsskadelige artikler
- Indfør "Grøn rengøring" i afdelingen
- Indsamling af batterier centrale steder i afdelingen
- Vejledning til beboerne om, hvordan man afleverer kemikalier, brugte pærer og batterier
- En fornyet kemikaliegennemgang af afdelingerne

- Kemikalieskab til returprodukter (spørg afdelingens ejendomsfunktionærer, hvordan du håndterer farligt affald)

Andet

- Eksternt tilsyn med at arbejdsgivere køber miljørigtigt ind
- Statstilskud til "miljørigtige indkøb"
- Tydelig mærkning af miljøvenlige produkter

Workshopansvarlig - Indkøb, rengøring og kemikalier
Tomas Sander Poulsen

Nyttig info om indkøb, rengøring og kemikalier

Der findes efterhånden indkøbsvejledninger inden for en stor del af de produkttyper, som en boligafdeling typisk investerer i samt til beboerne som privatpersoner. Vejledningerne kan have form af beskrivelser af konkrete produkter, der opfylder

en række kriterier, forskellige mærkningsordninger samt lister med forslag til krav, som en boligafdeling eller privatperson kan stille til sine indkøb. Nedenfor er listet en række hjemmesider, hvor der kan hentes nyttig information:

www.miljoevejledninger.dk

Råd til professionelle indkøbere om de krav, man kan stille, når man vil købe miljøvenlige varer og ydelser

www.gronindkobsportal.dk

Vejledning i hvordan offentlige og private indkøbere køber "grønt" ind.

www.elsparefonden.dk

Elsparfondens Indkøbsvejledninger

www.ecolabel.dk

Oversigt over miljømærkede produkter (Svane- og blomstmærkede)

www.ski.dk

Statens- og Kommunernes Indkøbsservice, herunder grønne indkøbsguider

www.miljoeogsundhed.dk

Informationscenter for miljø og sundhed (IMS)

www.taenk.dk

Forbrugerrådets test, herunder miljøtest af produkter til hjemmet

www.forbrug.dk

Gode råd fra Forbrugerstyrelsen til den bæredygtige forbruger, herunder "Mærkningsguiden", der giver forståelse for, hvilke miljømærker der kan hjælpe dig med at købe bæredygtigt ind

Supplerende info om rengøring og kemikalier, se fx.

www.miljoe.kk.dk

Gode råd fra Københavns Kommune om brug af kemikalier og om at undgå pesticider

www.miljoeogsundhed.dk

Informationscenter for miljø og sundhed (IMS)

Eksempler på grønne indkøb i boligafdelinger

- Rengøringsartikler
- Maling (lav MAL kode, miljømærket)
- Elpærer
- Køkken- og toiletruller, kopipapir (svanemærket)
- Computere (svanemærket)
- Møbler (FSC eller svanemærket)
- Vinduer (lavenergiglas)
- Hårde hvidevarer
- Fødevarer (økologisk)
- Grønne serviceydelser fx park- og havearbejde samt transport

Udearealer

Udearealerne er det første, man ser, når man kommer til en bebyggelse – både som beboer og gæst. Veldrevne udearealer er dermed med til at øge den samlede tilfredshed med bebyggelsen. Giver arealerne mulighed for interessante oplevelser eller spændende aktiviteter, kan det være med til at højne beboernes glæde, stolthed og almene sundhedstilstand samt begrænse hærværk.

Variation i plantevalg, indlagte detaljer og oplevelser kan have stor betydning for variationen i dyrelivet på stedet og føre til færre skadedyrsproblemer. Træer og buske kan samtidig sikre et godt mikroklima med en konstant temperatur samt være med til at dræne evt. overskudsvand.

Der er en stor gevinst ved at tilrettelægge driften, så energiforbruget minimeres og forureningen fra maskiner reduceres. Desuden er fornuftigt valg af evt. kemikalier og gødningsstoffer vigtigt.

Sociale og fysiske tiltag

- Undersøg, om der kan etableres græs, bede eller gennem-sivelige belægnings i stedet for fliser og asfalt. Derved øges muligheden for, at regnvand kan sive ned i stedet for at belaste kloakken.
- Afledning af regnvand direkte til søer eller åer
- Skab et varieret udeareal
- Etablér fx grønne øer og høje med borde og bænke
- Plant flere små blomstrende træer og buske
- Plant frugttræer og –buske
- Benyt stedsegrønne planter som fx thuja, laurbær og busk-bom
- Palmelund
- Nyttehaver
- Etablér mødesteder
- Etablér sansehaver
- Etablér nye former for legepladser
- Opdel legearealer efter alder
- En voksenlegeplads
- Legeplads i naturmaterialer
- Kombiner små og store legepladser

Drifts- og energimæssige tiltag

- Overvej miljøvenligt brændstof
- Minimer brugen af maskiner
- Minimer kørslen, hvor det er muligt
- Erstat græs med mindre plejekrævende flader fx enggræs, bunddække, såning af blomstereng eller lignende
- Opsaml regnvand til brug på ejendommen
- Skab vandmiljøer som en del af regnvandsbortledningen.

Workshopansvarlig - Udearealer - Poul Erik Pedersen

Nyttig info om udearealer

Der findes p.t. kun begrænset information med idéer til anlæg af energi- og miljørigtige udearealer. Nogle af nedenstående kilder er derfor relativt tekniske. I øvrigt modtager 3B's byggeafdelingen gerne spørgsmål om emnet.

www.grontmiljo.dk

www.agendacenter.dk

www.byhavenetvaerket.dk

www.skovoglandskab.dk

www.sbi.dk

www.vegtech.dk

www.2BG.dk

www.friluftsraadet.dk

Tidsskrift om alt indenfor grøn drift

Se under publikationer og projekter

Netværk der arbejder med grønne arealer

Skov & Landskab er et selvstændigt center for forskning, undervisning, og rådgivning vedrørende

skov, landskab og planlægning ved Københavns Universitet.

Statens Byggeforskningsinstitut. Se idéer under Byudvikling/friarealer

Eksempler på etablering af grønne tage

Forskningsprojekt om recirkulering af regnvand (engelsk)

Friluftsrådet har til formål at støtte og opmuntre til friluftsliv under hensyntagen til natur og miljø

Fælleskonferencen bød også på tur til Malmø, og her er Augustenborg et godt eksempel på en ældre bebyggelse fra 1948-52, der har fået nyt liv. Bebyggelsen har fået verdens største taghave. Vandet fra tagene ledes gennem et åbent kanalsystem på områdets friarealer og via nyanlagte søer til et rodzoneanlæg. Mere end 2/3 af den regn, der falder i området opfanges af systemet, hvorved oversvømmelser er en saga blot.

Synliggør jeres klima, energi – og miljøindsats. Lad boligafdelingen miljøcertificere!

Tilmeld jer BL's Grøn bolig ordning, se www.groenbolig.dk

Sådan foregår det

- Meld jer til Grøn Bolig ved at udfylde tilmeldingsskemaet på hjemmesiden www.groenbolig.dk. (Midler til betaling af medlemsgebyr kan evt. søges i 3B's aktivitetspulje)
- I modtager en vejledning på mail om, hvad I skal gøre.
- Herefter indtaster I jeres forbrug af el, varme og vand. Indtast forbrugstallene for et par år tilbage, så I kan se tendensen.
- Udform en miljøhandlingsplan, som indeholder konkrete mål og aktiviteter for året. I skal have fokus på min. to miljømærker om året.
- Når I har uploadet jeres miljøhandlingsplan og indtastet jeres forbrugstal vil de blive vurderet af miljø- og energikonsulenter i Energitjenesten. I får telefonisk feedback og forslag til handlingsplanen, som evt. tilrettes.
- I godkendes til Grøn Bolig og modtager årets diplom og tilladelse til at bruge logoer og linke til jeres præsentationsside.

Sænk CO₂-udledningen i din by

 KlimaKBH.dk
- alle kan være med

Vær med til at sænke CO₂ udledningen i København - Meld dig som KlimaKBH'er

Se hjemmesiden www.klimaKBH.dk

Få en gratis klimakonsulent til at besøge dig i dit hjem. Klimakonsulenten fortæller om muligheden for at spare energi og CO₂ i dit hjem. Du er meget velkommen til at invitere naboer (fx afdelingsbestyrelsen), venner eller familie med.

Som KlimaKBH'er indgår du i et fællesskab med en lang række ligesindede, der også vil være med til at gøre en indsats for at reducere CO₂-udledningen i København. Du får en personlig klimaplan, der kan hjælpe dig med at nedbringe dit CO₂-forbrug, og du deltager automatisk i ugentlige konkurrencer om flotte præmier. Det er forudsat, at du bor i Københavns Kommune.

Generel info om energibesparelser og indeklima

Foruden ovenstående info findes en række tværgående hjemmesider, der berører flere af ovenstående emner:

www.groenbolig.dk

www.klimakbh.dk

www.klimatilpasning.dk

www.ecocouncil.dk

www.spareenergi.dk

www.energitjek.dk

www.1tonmindre.dk

www.elsparefonden.dk

www.energitjenesten.dk

www.mitindeklima.dk

www.skimmel.dk

www.agendacenter.dk

Grøn Bolig er en miljødiplomordning for boligorganisationer

Tilbud til borgere i Københavns Kommune om at blive klimakbh'er og få gratis besøg af en klimakonsulent

Den nyeste viden om, hvordan vi bedst tilpasser os fremtidens klima

Økologisk råd. Energibesparelser i etageboliger

Gode råd om, hvordan vi kan spare på energien

Her kan private kontrollere om deres energiforbrug er passende

Beregn dit eget CO₂ udslip og få gode råd til, hvordan du og/eller din boligafdeling kan reducere CO₂ udslippet

Klub 1000. Klub for energibevidste danskere

Gode råd om energibesparelser

Gode råd samt mulighed for test af din boligs indeklima

Information om skimmelsvamp til både beboere og ejendomsfunktionærer.

Energibesparelser for indvandrere. Inspiration til aktivitet

Spørgsmål

Har du spørgsmål eller brug for yderligere inspiration, så kontakt: 3B's energi- og miljøgruppe på energi@3b.dk

